

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
-------------	---

ROZDZIAŁ I

Geneza i rozwój amerykańskiej socjologii historycznej – stanowisko teoretyczne i podstawowa orientacja badawcza

1. Wczesna socjologia i perspektywa historycystyczna	15
2. Empiryczny prezentyzm w tradycji amerykańskich nauk społecznych	18
3. Początki socjologii historycznej w Stanach Zjednoczonych – kontekst naukowy i kulturowy	21
4. Pierwsza próba bilansu i typologia postaw badawczych	30
5. Ciągłość czy zmiana paradygmatyczna – sytuacja współczesna w obszarze teorii	36
6. Główne kierunki eksploracji i przedmiotowy zakres zainteresowań	39

ROZDZIAŁ II

Państwo jako przedmiot historiografii i myśli socjologicznej

I. Przemiany modelu historiografii	45
1. Wprowadzenie	45
2. Przełom oświeceniowy	48
3. Niemiecki historyzm i apogeum historii politycznej	52
4. Nurty depolityzacji – szkoła durkheimowska, Karl Lamprecht, New History	56
5. Annales	60
II. Problematyka państwa w tradycji myśli socjologicznej	64
1. Uwagi wstępne	64
2. Perspektywa ewolucjonistyczna	67
3. Teorie konfliktu i podboju	68
4. Marksizm a teoria państwa	71

5. Teorie elit	73
6. Pragmatyzm i psychologizm	75
7. Max Weber i socjologia polityczna	78
8. Debata Miliband – Poulantzas	81
9. Socjologiczne ujęcie nacjonalizmu i państwa narodowego	85
10. Anthony Giddens	87
11. Zakończenie	88

ROZDZIAŁ III

Barrington Moore Jr – państwo i społeczne źródła ewolucji ustrojowej (socjologia historyczna jako poszukiwanie wzorców przemian modernizacyjnych)

I. Koncepcje Barringtona Moore'a wobec alternatywnych ujęć socjologicznych i prób weryfikacji historycznej	91
1. Wprowadzenie	91
2. Tezy Moore'a	94
3. Stanowiska alternatywne	97
4. John Stephens – weryfikacja historyczna modeli demokracji i autorytaryzmu	101
5. John Stephens – ewolucja w kierunku systemu demokratycznego w Europie Zachodniej (1870–1939)	104
6. Konkluzje dotyczące procesu demokratyzacji – ujęcia Moore'a i Stephensa	110
7. Społeczna geneza autorytaryzmu	110
8. Model autorytarny i konfrontacja historyczna (Włochy, Niemcy, Austria, Hiszpania)	113
9. Geneza autorytaryzmu. Konkluzje teoretyczne	121
II. <i>Social Origins of Dictatorship and Democracy</i> – państwo i wątki analizy instytucjonalnej w genezie demokracji	122
1. Uwagi wprowadzające i wstępna próba generalizacji	122
2. Przypadek angielski – zarys faktograficzny	126
3. Anglia – instrumentacja władzy i państwowa reakcja instytucjonalna	132
4. Francja – elementy faktograficzne	135
5. Absolutyzm królewski i perspektywy ewolucji systemowej	140
6. Stany Zjednoczone – wojna secesyjna jako odgórna rewolucja demokratyczna	142
7. Przypadek amerykański – absencja władzy, czy państwo jako „wielki nieobecny”	148

ROZDZIAŁ IV

Liah Greenfeld: państwo – nacjonalizm – nowoczesność
(socjologia historyczna w wariancie kulturowo-interpretatywnym)

I. Teoretyczny kontekst interpretacji historycznej	153
1. Wprowadzenie	153
2. Nacjonalizm – definicja i podstawowa typologia	156
3. Stanowisko w debacie nad genezą modernizacji	161
4. W poszukiwaniu narodowej genealogii form ustrojowych – uzasadnienie projektu badawczego „Nationalism”	163
II. Nacjonalizm obywatelski w wariancie indywidualistycznym i kolektywistycznym. Źródła demokracji (Anglia, Francja, Stany Zjednoczone)	165
1. Anglia – pierwsza rewolucja narodowa	165
1.1. Dyskontynuacja jako podstawowy wyznacznik sytuacji społecznej w Anglii przełomu XV i XVI w.: nowe państwo, nowa religia, nowa elita – źródła anomii	166
1.2. Analiza socjolingwistyczna. Przemiany relacji państwo – społeczeństwo obywatelskie w nowym języku debaty publicznej	169
2. Francja – państwo i naród w perspektywie długiego trwania. Trzy identyfikacje i kolektywizm obywatelski	174
2.1. Prenarodowe formy francuskiej identyfikacji. Królestwo Francji, jako społeczność quasi-eklezyjalna	175
2.2. Wiek XVI – zerwanie ciągłości i poszukiwanie wzorca kontynuacji	178
2.3. Nowa integracja – antynomie doktryny królewskiego absolutyzmu	179
2.4. Powstanie francuskiej świadomości narodowej i jej polityczne implikacje	181
2.5. Aspekty trwałości w transmisji monarchia – naród	185
3. Stany Zjednoczone – nacjonalizm obywatelsko-indywidualistyczny w wersji udoskonalonej	187
3.1. Źródła państwowości amerykańskiej. Etap kolonialny i wojna o niepodległość	189
3.2. Dylematy jedności państwowej	193